

Beslut efter riktad tillsyn av Prästavångsskolan F-3 i Broby, Östra Göinge kommun

Beslut

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Östra Göinge kommun att **senast den 10 juni 2022** ha vidtagit nedan angiven åtgärd för att avhjälpa påtalad brist gällande arbetet för att motverka kränkande behandling. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen. Redovisningen ska lämnas av tjänsteman på nämndens vägnar, nämndordförande, utskott eller berörd nämnd.

Östra Göinge kommun ska vidta följande åtgärd:

Arbetet för att motverka kränkande behandling

- Säkerställa att lärare och annan personal vid Prästavångsskolan F-3 som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten anmäler detta till rektorn (6 kap. 10 § skollagen).

Områden utan konstaterade brister

Skolinspektionen avslutar ärendet i de delar som avser skolans arbete med värdegrund samt skolans arbete med trygghet och studiero för elever.

Om ärendet

Skolinspektionen öppnade i oktober 2021 aktuellt ärende för att genomföra en riktad tillsyn av Prästavångsskolan F-3 belägen i Broby i Östra Göinge kommun avseende skolenhetens arbete med värdegrund, trygghet och studiero samt motverkande av kränkande behandling.

Skolinspektionen begärde inledningsvis in dokumentation från skolenheten i form av skolenhetens kvalitetsberättelse för läsåret 2020/2021, skolenhetens likabehandlingsplan för 2021, verksamhetens tio senast inkomna kränkingsärenden med relaterad dokumentation från anmälan till utredning och eventuell åtgärd, verksamhetens tio senast inkomna tillbudsrapporter med relaterad dokumentation från anmälan till utredning och eventuell åtgärd samt sammanställning av resultat för förskoleklassens och årskurserna 1-3:s kvalitets- och trivselenkät för höstterminen 2020, vårterminen 2021 och höstterminen 2021. Inför tillsynsbesöket tog Skolinspektionen dessutom del av nationell statistik. Skolinspektionen besökte Prästavångsskolan F-3 den 7–8 december 2021. Vid besöket intervjuade Skolinspektionen elever, lärare, representanter för elevhälsan, representanter för skolenhetens hälsoråd, representanter för skolenhetens likabehandlingsteam samt rektorn. Skolinspektionen besökte även lektioner och vistades i skolans lokaler och på skolgården under tider då elever hade raster. Skolinspektionen har dessutom mottagit uppgifter från elevers vårdnadshavare under handläggningens gång. Östra Göinge kommun har fått möjlighet att bemöta uppgifterna och har inkommit med ett yttrande.

Skolinspektionen ska i sin utredning ta ställning till om Östra Göinge kommun, som är huvudman för Prästavångsskolan F-3, följt bestämmelserna om arbetet med värdegrund, trygghet och studiero samt motverkande av kränkande behandling. Skolinspektionens beslut utgör en samlad bedömning utifrån skriftlig dokumentation, observationer, vad som framkommit vid intervjuer samt uppgifter som lämnats av vårdnadshavare och som har bemötts av huvudmannen.

Skälen för beslutet

Kränkande behandling

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Vid samtliga elevintervjuer ges exempel på att det vid skolenheten förekommer ett hårt språkbruk och/eller kränkande gester samt sparkar och slag. Elever uppger att de hör fula ord flera gånger varje dag och att det inte går att hålla koll på allt. Elever ger i olika intervjuer exempel på att den typ av fula ord som hörs är svordomar och könsord. De säger också att mobbning förekommer, att man kan bli retad för hur man bor, vilket land man kommer från och för vilka kläder man bär. Elever säger att personal på skolan ibland agerar när de berättar om sådant som händer, att personal ibland säger till dem att låtsas som att de inte hör när skolkamrater säger elaka saker, men att det också händer att personal inte ingriper. Elever berättar att lärare hjälper till om någon blir jätteledsen eller om det är många elever som säger till. I de fall lärare säger till elever som säger eller gör elaka saker uppger elever att det ibland hjälper ett litet tag eller inte alls. Eleverna vet inte om information kring dessa händelser når rektorn. Av elevintervjuer framgår att det pågår ett arbete kring språkbruket, och

enligt vissa elever har situationen blivit bättre i och med det. Andra elever säger att de inte märkt någon skillnad.

Lärare uppger vid intervju att de delar elevernas bild av att elever kan bli retade och att det förekommer mycket svordomar och fula ord. De säger att det hårda språkbruket är ett problem, vilket även bekräftas vid intervju med representanter för elevhälsoteamet och likabehandlingsteamet. Representanter för elevhälsoteamet säger att det dåliga språkbruket har eskalerat och att det har normaliserats att elever kallar varandra för till exempel hora eller bög. Vid intervju med likabehandlingsteamet berättar representanter att elever kan säga saker som "jag hatar dig", "jag ska slå dig" eller "jag ska slå ihjäl dig". Även nedsättande kommentarer om elevers utseende förekommer. En representant för likabehandlingsteamet säger att kränkningar i form av sparkar och slag är mer vanligt förekommande än verbala kränkningar. Enligt en representant för elevhälsoteamet har eskaleringen av elevernas dåliga språkbruk lett till en trötthet hos personalen som många gånger inte hinner eller orkar reagera på allt, vilket även framkommer vid intervju med representanter för likabehandlingsteamet. En representant för likabehandlingsteamet säger att det nog är så illa att acceptansen för ett dåligt språkbruk har ökat. Lärare säger dock att det är viktigt att markera att ett dåligt språkbruk inte accepteras, att det råder nolltolerans mot dåligt språk och att man vid skolenheten arbetar mycket med språkbruket genom att till exempel ta fram en språkpolicy. Lärare berättar att skolenhetens likabehandlingsteam är involverade i detta arbete. Representanter för likabehandlingsteamet uppger att det riktade arbetet med språkbruk har pausats under en tid och att fokus istället har legat på att skapa trygga klasser och en trygg skolmiljö, men tillägger att språkbruket är ett av ledorden i skolenhetens likabehandlingsplan. De säger att fokus kommer att riktas mot språkbruket under vårterminen i samband med implementeringen av likabehandlingsplanen.

I insänd dokumentation inför Skolinspektionens tillsynsbesök uppger rektorn att det vid skolenheten det senaste året har inkommit 14 kränkingsanmälningar. Lärarna säger att det inte görs tillräckligt många kränkingsanmälningar utifrån vad som faktiskt sker i skolmiljön. Detta bekräftas även vid intervju med representanter för hälsorådet, vilka tycker att det verkar som om det görs för få kränkingsanmälningar i förhållande till den bild de har av verksamheten. Inte heller representanter för elevhälsoteamet tycker att 14 kränkingsanmälningar är ett rimligt antal utan alldeles för få och att det sker betydligt fler kränkningar än vad som anmäls. De tillägger att antalet är alldeles för få för att rektorn utifrån dessa ska kunna få en aktuell nulägesbild av situationen vid skolenheten. Vid intervju med likabehandlingsteamet uppges att det görs få kränkingsanmälningar och att det skulle behöva göras fler. En representant säger att var och en blir lite av en domare och tar beslutet om det är något att rapportera och att ribban därmed höjs. På fråga från Skolinspektionen om hur rektorn och huvudmannen får information om eventuella kränkningar då kränkingsanmälningar inte upprättas svarar en lärare att dessa inte får sådan information. En annan lärare säger att man i samband med att man mejlledes informerar klasslärare om något som skett även kan skicka mejlet till rektorn. Även

representanter för likabehandlingsteamet uppger i intervju att de inte tror att alla signaler om eventuella kränkningar når rektorn och att rektorn inte känner till allt som sker. Vid Skolinspektionens observationer hörs och ses exempel på att elever under lektionstid berättar för personal att det förekommit slag mellan elever samt att nedsättande ord och gester använts utan att den personal som informeras om detta av elever agerar eller ingriper. Vid ett tillfälle får en elev som under en lektion slår lätt på en annan elev en tillrättavisning av läraren.

Lärare uppger vidare att de saknar stöd i hur blanketten för kränkingsanmälan till rektorn ska användas och på vilket sätt olika händelser ska rapporteras eftersom det vid skolenheten finns flera olika blanketter beroende på typ av händelse. Detta uppges även vid intervju med elevhälsan. Även representanter för hälsorådet och likabehandlingsteamet uppger att det ibland kan vara svårt att veta om händelser ska betraktas som ett tillbud, och därmed rapporteras i systemet för detta, eller om händelsen ska betraktas som en kränkning och anmälas som en sådan. Lärare uppger att det är först om det sker kränkningar vid upprepade tillfällen eller om det är systematiska kränkningar som en kränkingsanmälan ska göras och tillägger att sådant som händer i stundens hetta löses på plats. Om det finns ett problem kring en viss elev så lyfter man det till rektorn och informerar om hur eleven behandlat andra elever, säger lärare. Vid lärarintervjun uppges även att lärare fått signaler från ledningen att de inte ska upprätta för många kränkingsanmälningar. Även en representant för likabehandlingsteamet säger att det är oklart vad som ska anmälas som en kränkning och tillägger att de har fått signaler från ledningen om att "vanligt tjafs" inte ska rapporteras. Representanter för hälsorådet uppger att de inte har fått några särskilda instruktioner avseende hur olika händelser ska rapporteras men att det alltid går att få hjälp av till exempel socialpedagogen eller rektorn. På fråga från Skolinspektionen om rektorn har diskuterat med likabehandlingsteamet varför kränkingsanmälningar ska göras svarar representanter nej, men en representant tillägger att rektorn tar för givet att de ska veta det. Lärare uppger att det är skolenhetens socialpedagog som har till uppgift att hantera kränkingsanmälningar och att tjänsten skulle behöva fördubblas om samtliga kränkningar anmäldes. De säger att de inte vill belasta socialpedagogen med kränkingsanmälningar då hen redan har en hög arbetsbelastning. Lärare säger vidare att de inte har haft en genomgång av de kränkingsanmälningar som gjorts, och eftersom de inte vet vad som händer med de kränkingsanmälningar som skrivs så har de heller ingen nytta av dem. Även representanter för hälsorådet uppger att det inte görs någon analys av de kränkingsanmälningar som inkommer. Representanter för elevhälsoteamet uppger att de inte känner till hur analysen av inkomna kränkingsanmälningar går till men att uppföljning av kränkingsanmälningar finns med som en stående punkt i dagordningen till elevhälsomötena. De uppger dock att det vid mötestillfällena aldrig har förts någon diskussion utifrån kränkingsanmälningar. Vid intervju med likabehandlingsteamet säger en representant att rektorn kan göra en analys av de kränkingsanmälningar som inkommer, men tillägger att det blir i begränsad skala.

Rektorn uppger vid intervju att det som elever berättar för Skolinspektionen om att de till exempel kan bli retade för hur de bor, hur de klär sig och var de kommer ifrån är

något som inte har kommit till hennes kännedom men att hon däremot är medveten om att det vid skolenheten förekommer ett hårt språkbruk. Hon säger att man vid skolenheten arbetar med att förebygga det hårda språkbruket, till exempel genom att markera när eleverna använder ett dåligt språk för att få dem att förstå att det handlar om att visa varandra respekt. Rektorn uppger att hon har fått kännedom om det problematiska språkbruket via kränkingsanmälningar och tillbudsrapportering. Rektorn bemöter de uppgifter som framkommit vid intervjuer med lärare och andra personalgrupper om att antalet kränkingsanmälningar inte överensstämmer med aktuell situation vid skolenheten. Rektorn uppger att alla i personalen har ett ansvar att ta ställning till om incidenter som kommer till deras kännedom ska rapporteras som kränkning eller tillbud och att det är oroväckande om personalen inte anmäler händelser som kan utgöra en kränkning. I inskickat svar inför tillsynen uppger rektorn att rutinen för att upptäcka, anmäla, utreda och följa upp kränkningar sker utifrån den enskilde elevens upplevelse. Enligt rektorns inskickade svar ska varje personal som får kännedom om eller upptäcker en kränkning ansvara för att en anmälan upprättas skyndsamt. Det är ledsamt om personalen inte anmäler de kränkningar som sker, säger rektorn vid intervju, men tillägger att man dock får fråga sig om det är en kränkning varje gång någon använder ett grovt språkbruk. Rektorn säger att en kränkingsanmälan ska upprättas om någon upplever sig kränkt. Om en elev har en hög tolerans kan personalen behöva gå in och upprätta en kränkingsanmälan även om eleven inte känner sig kränkt, tillägger rektorn. Rektorn säger att det inte stämmer att skolledningen har skickat signaler till personalen om att inte skriva för många kränkingsanmälningar och att personal på skolan gör fel om de inte anmäler kränkningar med hänsyn till socialpedagogens arbetsbörda. På frågan om de 14 kränkingsanmälningar som inkommit under det senaste året är ett rimligt antal i relation till den rådande situationen som uppges föreligga och som framkommit vid intervjuer med elever och personal svarar rektorn att det beror på hur man definierar en kränkning och att lärarna även kan rapportera tillbud i ett annat system. Tillbud som rapporteras skickas till huvudmannen enbart för kännedom, uppger rektorn. Rektorns kommentar till uppgiften som framkommit i andra intervjuer om att ribban hos personalen för vad som uppfattas som en kränkning har höjts är att det är allvarligt. Likaså säger rektorn att det är oroväckande om personalen inte känner till vilken funktion kränkingsanmälningarna fyller.

Rektorn uppger vidare, i motsats till det som elevhälsans representanter uppger vid intervju, att kränkingsanmälningar tas upp som en stående punkt vid elevhälsoteamets möten. Rektorn säger att när det i kränkingsärenden framkommit något som kräver en vidare åtgärd, till exempel en insats på elev- eller gruppnivå, så tas det upp på elevhälsoteammötena. Hon säger att kränkingsanmälningar analyseras och att det då framkommer att det sker många verbala kränkningar men inte så många fysiska kränkningar. Rektorn ger exempel på åtgärder som vidtagits utifrån ett systematiskt arbete med kränkingsanmälningarna: tiderna för rast har delats upp så att samtliga elever inte är ute samtidigt och fler rastaktiviteter har organiserats för eleverna.

Inför Skolinspektionens tillsyn skickade huvudmannen in de tio senast inkomna tillbudsrapporterna med relaterad dokumentation från anmälan till utredning och eventuell åtgärd. Samtliga tillbud klassificeras som ”mindre allvarlig händelse”. I sex av de tio inskickade tillbudsrapporterna finns exempel på verbala bråk/konflikter samt att elever knuffar, nyper och slår varandra. Av en tillbudsrapport framgår till exempel att en elev använt ett nedvärderande språk riktat mot en annan elev inför hela klassen. I denna tillbudsrapport uppmanas personal att upprätta en anmälan om kränkning. Någon sådan finns dock inte bland de kränkingsanmälningar som skickats in av huvudmannen inför Skolinspektionens tillsyn. Av en annan tillbudsrapport framgår att en elev varit verbalt elak mot en klasskamrat och att detta sedan lett till att slag, sparkar och bitt utdelats mellan elever. I denna tillbudsrapport anges att det förs en dialog med klassläraren om när tillbudsrapport ska göras och när anmälan om kränkning ska upprättas. Någon upprättad kränkingsanmälan som kan kopplas till händelserna i denna tillbudsrapport finns inte bland de kränkingsanmälningar som skickats in av huvudmannen. Av ytterligare en tillbudsrapport framgår att slagsmål förekommit och att det som redogörs för i rapporten också ska rapporteras som ett kränkingsärende. I detta fall finns en upprättad kränkingsanmälan som motsvarar händelsen i tillbudsrapporten.

Huvudmannen har även skickat in de tio senast inkomna kränkingsärendena med relaterad dokumentation från anmälan till utredning och eventuell åtgärd. Två av de inskickade kränkingsanmälningarna rör samma händelse men olika elever och har olika ärendenummer. Av de tio inskickade kränkingsanmälningarna är det endast i en kränkingsanmälan som det uppges röra sig om enbart verbal kränkning, även om det av denna kränkingsanmälan framgår att slagsmål också ägt rum. I tre av de tio kränkingsanmälningarna rör det sig om både verbala och fysiska kränkningar. I sex av de tio kränkingsanmälningarna rör ärendena enbart fysiska kränkningar.

Av skolenhetens inskickade likabehandlingsplan – som innehåller plan mot diskriminering, trakasserier och kränkande behandling – framgår att denna plan revideras årligen utifrån en utvärdering av insatta åtgärder. Utvärdering sker bland annat via kvalitets- och trivselenkäter som riktar sig till elever och genomförs en gång per termin, via samtal med elevrådsrepresentanterna samt via personalens utvärderingar av målpuppfyllelse i slutet av läsåret. Det framgår inte av likabehandlingsplanen att eller hur en analys av kränkingsärenden är en del i det målinriktade arbetet för att motverka kränkande behandling.

I samband med tillsynen av Prästavångsskolan F-3 har Skolinspektionen tagit emot flera uppgifter om missförhållanden på skolenheten från elevers vårdnadshavare. Vårdnadshavare gör bland annat gällande att skolans personal och skollärovervakningen inte upprättar kränkingsanmälningar i enlighet med skolenhetens rutiner när de informerats om händelser som vårdnadshavarna uppfattar som kränkande och att det råder en tystnadskultur. Detta leder enligt vårdnadshavarna till att huvudmannen inte nås av uppgifter om eventuella kränkningar. Huvudmannen har bemött vårdnadshavarnas uppgifter. Huvudmannen uppger att antalet kränkingsärenden har ökat de senaste åren och ser det som ett resultat av huvudmannens aktiva arbete med

att förbättra såväl rutiner som kunskapsnivån bland personalen gällande kränkande behandling, mobbning och diskriminering. Detta aktiva arbete är enligt huvudmannen fortsatt prioriterat både genom det förebyggande arbetet för att förhindra att kränkningar sker och genom uppföljningar och analys av inkomna kränkingsanmälningar som en del i det systematiska kvalitetsarbetet. Huvudmannen håller inte med om att det skulle råda en tystnadskultur vid skolenheten.

Rättslig reglering

Av 1 kap. 5 § skollagen framgår att var och en som verkar inom utbildningen aktivt ska motverka alla former av kränkande behandling.

Av 6 kap. 5 § skollagen framgår att huvudmannen ansvarar för att personalen fullgör de skyldigheter som anges i detta kapitel, när den handlar i tjänsten eller inom ramen för uppdraget.

Av 6 kap. 6 § skollagen framgår att huvudmannen ska se till att det inom ramen för varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av barn och elever.

Av 6 kap. 7 § skollagen framgår att huvudmannen ska se till att det genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling.

Av 6 kap. 8 § skollagen framgår att huvudmannen ska se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan.

Av 6 kap. 10 § skollagen framgår att en lärare, förskollärare eller annan personal som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till rektorn. En rektor som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till huvudmannen. Huvudmannen är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen vill inledningsvis framhålla följande. Kränkande behandling i dagligt tal kan omfatta många olika situationer, medan kränkande behandling i skollagens mening är ett snävare begrepp som innefattar bland annat fysiska handlingar och angrepp med ord som kränker en elevs värdighet. Kränkningarna kan bestå av till exempel nedsättande ord, ryktesspridning, förlöjliganden eller fysiska handlingar. Kränkningarna kan även bestå av utfrysning eller hot. De kan äga rum vid enstaka

tillfällen eller vara systematiska och återkommande. Kränkningarna kan utföras av en eller flera personer och riktas mot en eller flera. För att kunna konstatera att kränkande behandling har ägt rum krävs det att anmälarens uppgifter om att kränkningar har inträffat får stöd i den utredning som finns att tillgå i ärendet. Det är huvudmannen som har det yttersta ansvaret för arbetet mot kränkningar i verksamheten och som, förutsatt att det finns ändamålsenliga och effektiva system, kan uppmärksamma och rikta resurser till de verksamheter där problemen finns. Rektors anmälningsskyldighet enligt 6 kap. 10 § skollagen är direkt kopplad till huvudmannens skyldighet att skyndsamt utreda omständigheterna. Därför behöver även anmälan till rektor och huvudman ske skyndsamt. Anmälningsskyldigheten omfattar alla situationer där barn och elever upplever sig ha blivit utsatta för kränkande behandling. Det ska med andra ord inte göras någon värdering av hur allvarig en händelse är innan den anmäls till rektor eller huvudmannen. För att personal ska kunna bedöma huruvida en elev upplevt sig utsatt för kränkande behandling krävs inte att eleven uttryckligen uppger att denne känt sig kränkt, utan personal får göra en bedömning av vad som inträffat och omständigheterna i övrigt.

I skolans skyldighet att förhindra och utreda kränkningar mellan elever ligger även en skyldighet för personalen att vara uppmärksam på den jargong och det beteendemönster som råder mellan eleverna och se till att miljön på skolan inte inbjuder till sådana missförhållanden (jfr prop. 2005/06:38 s.140).

Det är i ärendet ostridigt att det förekommer både verbala och fysiska kränkningar mellan elever på skolan och att det rent allmänt förekommer ett hårt språkbruk mellan eleverna. Vid Skolinspektionens tillsyn har framkommit att det förekommer att incidenter som rör eventuell kränkande behandling i skollagens mening mellan elever inte alltid anmäls av personalen till rektor vid Prästavångsskolan F-3, trots att personal fått kännedom om det inträffade. Det råder dessutom en osäkerhet hos personalen om incidenter ska rapporteras som ett tillbud eller som en uppgift om kränkande behandling liksom när en anmälan om kränkande behandling ska göras till rektor. Tillsynen visar även att det hos personalen finns en samstämmighet kring att det upprättas för få kränkingsanmälningar i förhållande till den rådande situationen vid skolenheten där det förekommer betydligt fler kränkningar mellan elever än vad som anmäls till rektor. Mot bakgrund av det anförda finner Skolinspektionen att det är visat att det förekommit incidenter rörande kränkande behandling enligt skollagen som skolpersonal borde ha anmält till rektor i enlighet med lagstiftningens krav, men att så inte skett. Det kan även konstateras att det råder en oklarhet bland personalen i fråga om när och hur en anmälan om kränkande behandling till rektor ska göras. Skolinspektionen bedömer härvid att det föreligger en brist avseende personals anmälningsskyldighet till rektor.

Med anledning av konstaterad brist vill Skolinspektionen i sammanhanget påtala följande. Det är av betydande vikt att skolan har ett fungerande arbete och rutiner gällande personals skyldighet att anmäla till rektor vid kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten. När skolpersonal får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande

behandling ska uppgifterna nämligen likaså utredas. Det är därför av stor betydelse att personal anmäler kränkingsincidenter till rektorn, som i sin tur är skyldig att anmäla dessa vidare till huvudmannen. Huvudmannen är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden. Så fort det rör sig om en inte helt bagatellartad händelse innebär lagens krav en långtgående utredningsskyldighet. Utredningens omfattning och genomförande beror på vad det är som har inträffat och hur pass allvarlig händelsen är i det enskilda fallet. Syftet med att utreda är att få tillräckligt med information och kunskap om händelserna eller situationen, så att man kan bedöma vilka åtgärder som måste vidtas för att få eventuell kränkande behandling att upphöra. Skolinspektionen vill härvid understryka att utgångspunkten för skolans agerande ska vara den enskilde elevens upplevelse av att ha blivit kränkt, eller uppgifter om detta. Skolinspektionen vill även framhålla att huvudmannen, utifrån uppgifter om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling, efter en utredning av händelsen eller situationen har att ta ställning till huruvida en elev faktiskt har blivit utsatt för kränkande behandling i skollagens mening. Detta för att i sin tur, om det visar sig att en elev blivit utsatt för kränkande behandling, kunna bedöma vilka åtgärder som behöver vidtas för att förhindra kränkande behandling i framtiden. För att försäkra sig om att åtgärderna ger resultat ska åtgärderna kontinuerligt följas upp och utvärderas. Om det vid en sådan uppföljning eller utvärdering visar sig att kränkningar fortfarande pågår ska nya eller kompletterande åtgärder vidtas för att få kränkningarna att upphöra. Ett sådant systematiskt arbetssätt ger goda förutsättningar för att komma tillrätta med problem i skolan oberoende av vilka orsakerna är. Att utreda kränkningar mellan elever har i förevarande fall även som syfte att kunna motverka det hårda språkbruk som råder mellan eleverna på skolan genom att vidta adekvata åtgärder och se till att skolmiljön inte inbjuder till detta.

Utan tydliga instruktioner från huvudmannen och skolledningen vid Prästavångsskolan F-3 till personalen om när och hur anmälningar till rektorn om kränkande behandling ska göras och utan en grundlig utredning av omständigheterna kring uppgifter om kränkande behandling får inte rektorn, och i sin tur inte huvudmannen, den information som behövs för att få en rättvisande nulägesbild av situationen vid skolenheten. Då rektorn inte får kännedom om samtliga händelser innefattande kränkande behandling mellan elever, vilka i sin tur ska anmälas vidare från rektorn till huvudmannen, får rektorn och huvudmannen inte heller ett korrekt underlag för att på ett målinriktat och systematiskt sätt utreda eventuella kränkingsincidenter och utifrån dessa utredningar göra en analys som kan ligga till grund för adekvata åtgärder i syfte att förbättra situationen vid skolenheten och för de inblandade eleverna. Då rutinerna kring kränkingsanmälningar inte fungerar kan rektorn och huvudmannen inte heller utvärdera effekten av insatta åtgärder. Det är således av vikt att skolenheten och huvudmannen nu vidtar åtgärder för att säkerställa att personal uppfyller sin anmälningskyldighet till rektor vid kännedom om händelser som rör kränkande behandling i skollagens mening.

Värdegrundsarbetet

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av samtliga elevintervjuer framgår att eleverna förstår vad begreppet värdegrund betyder. Eleverna kan också ge exempel på hur värdegrundsarbetet bedrivs i undervisningen. De berättar att de till exempel får diskutera och agera utifrån olika värdegrundsord, som respekt, och att de får göra olika samarbetsövningar. De säger också att det finns en regel på skolan om att man inte ska säga emot på ett fullt sätt om någon säger något dumt. Uppgifterna från rektorn samt intervjuade lärare och representanter för elevhälsoteamet, likabehandlingsteamet och hälsorådet bekräftar elevernas bild av hur värdegrundsarbetet bedrivs, och de ger ytterligare exempel på hur detta arbete genomförs och integreras såväl i undervisningen som i övrig skolverksamhet. Lärare uppger till exempel att skolenhetens likabehandlingsteam fokuserar på att stötta lärarna i att få in värdegrundsarbetet i vardagen och i att skapa en samsyn kring hur arbetet ska bedrivas. Representanter för likabehandlingsteamet bekräftar lärarnas utsagor och tillägger att de även har fått i uppdrag av rektorn att uppdatera och skriva likabehandlingsplanen och planen mot kränkande behandling i samverkan med eleverna så att de känner sig delaktiga. Representanter för elevhälsoteamet uppger att deras utgångspunkt i värdegrundsarbetet är att det ska genomsyra hela verksamheten och inte enbart bedrivs genom enskilda insatser. Däremot uppger representanterna för elevhälsoteamet att de inte har fått något uppdrag beträffande värdegrundsarbetet utifrån en analys av verksamheten. Vid Skolinspektionens observationer framkommer exempel på att skolenhetens värdegrundsarbete bedrivs aktivt och medvetet på det sätt som framkommit vid intervjuer, till exempel när elever och lärare under lektionstid diskuterar innebörden av värdegrundsladdade ord.

Rättslig reglering

Av 1 kap. 5 § skollagen framgår att utbildningen ska utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor.

Av Läroplan för grundskolan (Lgr 11), 1 "Skolans värdegrund och uppdrag" framgår att utbildningen ska förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. Skolan ska främja förståelse för andra människor och förmåga till inlevelse. Omsorg om den enskildes välbefinnande och utveckling ska prägla verksamheten. Eleven ska i skolan möta respekt för sin person och sitt arbete. Av Lgr 11, 2.1 "Normer och värden" framgår att skolan aktivt och medvetet ska påverka och stimulera eleverna att omfatta vårt samhälles gemensamma värderingar och låta dem komma till uttryck i praktisk vardaglig handling i olika sammanhang.

Skolinspektionens bedömning

Mot bakgrund av vad som framkommit av ingiven dokumentation samt i samband med intervjuer och observationer genomförda vid skolbesöket bedömer Skolinspektionen att Prästavångsskolan F-3:s arbete med värdegrund uppfyller författningarnas krav. Skolinspektionen har således inget att erinra i denna del.

Trygghet och studiero

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Flertalet intervjuade elever uppger att de känner sig trygga på skolan, men det finns även elever som säger att de inte känner sig trygga. Eleverna berättar dock om åtgärder som skolan vidtagit för att förbättra tryggheten och ger som exempel att de har gjort trygghetsvandringar då de fått peka ut platser som de inte känner sig trygga på och som de säger är röda zoner. Skolan har sedan sett till att det finns personal som är rastvakter på platser som eleverna upplever som otrygga. Även rektorn berättar i inskickat svar inför Skolinspektionens tillsyn om dessa zoner och tillhörande rastvaktsschema. Lärare säger att skolan är trygg, med tillägget att det hårda språkbruket är ett problem, och att skolan för vissa elever blir den trygga punkten eftersom hemmiljön är mindre trygg. Även rektorn uppger att skolan är trygg men säger att det finns områden som man måste arbeta med beträffande trygghet. Rektorn uppger till exempel att det är viktigt att få eleverna att sluta med så kallade skojbråk.

Skolenhetens senast genomförda kvalitets- och trivselenkät som skickats in från huvudmannen inför tillsynen gjordes höstterminen 2021 och visar att 96 procent av eleverna känner sig trygga under lektionstid och 91 procent känner sig trygga på rasterna. I skolenhetens senast reviderade likabehandlingsplan som skickats in inför Skolinspektionens tillsynsbesök finns en karta över gröna och röda zoner med som en bilaga. Vid Skolinspektionens observationer framgår att det under raster finns personal bland barnen såväl ute på skolgården som inne i skolbyggnaden. Vid de röda zonerna är personalnärvaron förstärkt.

Flertalet elever uppger vid intervju att de upplever studiero. Även rektorn och lärare uppger vid intervju att studieron är god. Elever säger att det som kan störa studieron är att klasskamrater talar högt eller att andra elever springer i korridoren och knackar på dörrar till lektionssalar under pågående lektion. Elever uppger att lärare säger till om det blir för högljutt i klassrummen och ibland visar ut elever som stör. Elever säger att detta hjälper. Däremot uppger elever att lärarna inte gör något åt springet i korridoren och knackandet på dörrar eftersom de elever som gör detta har hunnit springa bort när lärarna öppnar klassrumsdörren. Lärare bekräftar elevernas bild av vad som kan störa studieron. De säger att det i en årskurs har lagts ned extremt mycket arbete för att förbättra studieron och att detta arbete har lett till att situationen i den årskursen har förbättrats. Rektorn säger att det pågår ett kontinuerligt och systematiskt arbete för att förbättra studieron ytterligare.

Beträffande springet i korridorer och knackandet på dörrar säger lärarna att det är svårt att hantera i stunden eftersom de elever som gör detta hinner springa iväg, men att klasslärare till dem som knackade alltid kontaktas.

Skolinspektionen ser vid samtliga lektionsobservationer att eleverna arbetar med de skoluppgifter som läraren delat ut. Om ljudvolymen ökar dämpar lärarna denna genom att till exempel säga till, signalera med handen för att fånga elevernas uppmärksamhet utan att höja rösten eller genom att hyssja. Vid en lektionsobservation störs studieron av att någon knackar på den öppna klassrumsdörren. Personal ute i korridoren tar tag i situationen.

Rättslig reglering

Av 5 kap. 3 § skollagen framgår att utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero.

Enligt Lgr 11, 1 ”Skolans värdegrund och uppdrag” ska skolan sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och vilja och lust att lära. Av Lgr 11, 2.3 ”Elevernas ansvar och inflytande” framgår att skolans mål är att varje elev genom egen ansträngning och delaktighet, utifrån sina förutsättningar, tar ansvar för sitt lärande för att bidra till en god arbetsmiljö. Det är även skolans mål att varje elev visar respekt för och hänsyn mot skolans personal och andra elever som en del av det gemensamma ansvaret för arbetsmiljön på skolan. Av Lgr 11, 2.8 ”Rektorns ansvar” framgår att rektorn har ett särskilt ansvar för att elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero.

Skolinspektionens bedömning

Mot bakgrund av vad som framkommit av ingiven dokumentation samt i samband med intervjuer och observationer genomförda vid skolbesöket bedömer Skolinspektionen att Prästavångsskolan F-3:s arbete med trygghet och studiero uppfyller författningarnas krav. Skolinspektionen har således inget att erinra i denna del.

Skolinspektionens ingripande

Då Östra Göinge kommun, som huvudman för Prästavångsskolan F-3, inte följt lagstiftningens krav på personals anmälan till rektor vid kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten föreligger skäl att, enligt 26 kap. 10 § skollagen, förelägga Östra Göinge kommun att vidta åtgärder för att avhjälpa bristen för att leva upp till lagstiftningens krav på att motverka kränkande behandling.

I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även utredaren Anna Thuröe deltagit.

På Skolinspektionens vägnar

X Therese Aspegren

Therese Aspegren
Jurist, beslutsfattare
Signerat av: Therese Aspegren

X Charlotta Nord

Charlotta Nord
Föredragande utredare
Signerat av: Charlotta Nord